

ВІДГУК

офіційного рецензента, кандидата мистецтвознавства,
доцента кафедри музичного мистецтва Сумського державного
педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Єрьюменка Андрія Юрійовича

на дисертаційне дослідження Чжу Сиси

на тему:

«СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАРОДНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ШКОЛИ В КИТАЇ: ВИКОНАВСТВО, ОСВІТА, НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР»

представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Опрацювання матеріалів дисертаційного дослідження Чжу Сиси на
тему: **«Становлення та розвиток народно-інструментальної школи в
Китаї: виконавство, освіта, національний репертуар»** дозволяє
сформулювати певні висновки щодо актуальності, наукової новизни,
апробації, практичного значення здобутих результатів дослідження, яке
винесене на захист.

**Актуальність теми дисертаційної роботи та зв'язок з науковими
програмами.**

Китайське народно-інструментальне мистецтво є невід'ємною
частиною національної ідентичності. Його вивчення допомагає зберігати та
розвивати традиційні музичні цінності, що особливо важливо в умовах
глобалізації, яка спричиняє уніфікацію культури. У китайській музичній
культурі, традиційні інструменти займають вагоме місце. Розвиток
національного репертуару сприяє засвоєнню музичних традицій,
формуванню майстерності виконавців і розвитку національної школи.
Вивчення китайського народно-інструментального виконавства дозволяє
простежити його трансформації, появу нових стилів та технік, що розширює
можливості музичних інструментів і впливає на формування сучасного
репертуару. Китайська народно-інструментальна культура, доволі часто
приваблює дослідників і слухачів у всьому світі. Це підвищує потребу у

вивченні та популяризації національних інструментальних традицій, розширюючи їхній вплив на світову музичну культуру. Китайські народні інструменти, такі як гуцинь, ерху, піпа, є символами багатовікової культурної спадщини. Їх збереження та передача наступним поколінням сприяє надбанню нематеріальної культурної спадщини Китаю. *Актуальність теми дослідження* "Становлення та розвиток народно-інструментальної школи в Китаї: виконавство, освіта, національний репертуар" обумовлена важливістю збереження культурної спадщини та поширення національної ідентичності в умовах глобалізації. Збереження та розвиток китайської народно-інструментальної школи стає важливим елементом культурної політики країни, що спрямована на підтримку традиційних цінностей і формування національної свідомості.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, завдань, методів, рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційному дослідженні обґрунтовані та детально викладені основні положення роботи. Використані методи дослідження сприяють досягненню поставлених у роботі завдань. Зокрема, *теоретичний* – для визначення та уточнення ключових понять роботи; *ретроспективний* – для визначення передумов становлення досліджуваного феномену; *органологічний* – для визначення характерних особливостей розвитку та поширення інструментарію; *історичний* – для визначення періодів та тенденцій розвитку народно-інструментальної школи; *музикознавчий* – для обґрунтування видів інструментально-виконавської практики, функціонування колективного та сольного музикування, аналіз музичного репертуару та становлення композиторської школи; *аксіологічний* – для узагальнення ціннісних характеристик народно-інструментального виконавства в соціокультурному середовищі Китаю, а також характерних функцій в контексті естетичних орієнтацій китайського суспільства.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, викладених у дисертації. Теоретична цінність.

Наукова новизна дослідження полягає в наступних аспектах: *вперше* в українському мистецтвознавстві здійснено комплексне дослідження еволюції розвитку народно-інструментальної школи в контексті її складових компонентів (виконавства, системи підготовки фахівців та національного репертуару), а саме: проаналізовано еволюцію інструментального виконавства шляхом визначення етапів розвитку інструментально-виконавської практики та формування мережі закладів початкової, середньої та вищої спеціалізованої освіти. Запропоновано низку 24 уточнень та узагальнень основних відомостей, пов'язаних з історією виникнення перших класів з вивчення інструментальної музики в Китаї, а також появою та розповсюдженням сучасних інструментальних практик середини ХХ століття. У роботі вперше зроблено спробу проаналізувати процеси взаємодії західних та східних традицій у руслі інструментального мистецтва. Подальшого розвитку набули теоретичні та історико-культурні положення щодо народно-інструментального музикування, жанрові та репертуарні ознаки. До наукового обігу уведено маловідомі для українського наукового загалу відомості про творчі колективи та видатних діячів у галузі народно-інструментального мистецтва Китаю. Практичне значення роботи полягає у можливості реалізації результатів дослідження в практично-виконавській підготовці фахівців у галузі музичного мистецтва. Представлений поняттєвий апарат дослідження може увійти в науково-теоретичний обіг та доповнити музикознавчу науково-теоретичну базу. Історичні розвідки щодо народно-інструментального мистецтва, маловідомі факти та здійснений органологічний аналіз народного інструментарію Китаю може стати в нагоді під час викладання освітніх дисциплін, а саме: «Історія мистецтва», «Етнографія», «Фольклор», «Історія виконавства на народних інструментах» тощо. Викладений матеріал в роботі може стати науковим підґрунтям для подальших розвідок в галузі мистецтвознавства, мистецької педагогіки, теорії та історії культури.

Дисертаційне дослідження представлено у вигляді кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису. Складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. В анотації та у вступній частині висвітлено основні положення роботи; три розділи є самостійними, проте в цілому складають завершену гармонійну композицію, та дають змогу детально заглибитися у дослідження; джерельна база є достатньо великою, репрезентативною, доцільною до вибору хронологічного періоду та складається із 220 найменувань.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень.

За темою дисертаційного дослідження опубліковано 5 публікацій, з яких 3 статті – у спеціалізованих фахових виданнях, рекомендованих та затверджених МОН України; 1 – у закордонному; 1 стаття – апробаційного характеру. Матеріали дослідження апробовані на 1 міжнародній та 3 всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У першому розділі **«Становлення та розвиток народно-інструментальної школи Китаю в теоретико-музикознавчому дискурсі»** визначено основні тематичні напрями наукових робіт, присвячені проблемі становлення та розвитку народно-інструментальної школи Китаю. Зазначено, що в китайській музикознавчій науці народно-інструментальне музикування, композиторська діяльність, виконавська майстерність, розвиток мережі освітніх закладів, які спеціалізуються на підготовці майбутніх музикантів виділена в окрему наукову мистецтвознавчу галузь, яка систематично досліджується китайськими науковцями та удосконалюється новими галузевими розробками. Доведено, що європейський вектор досліджень у галузі музикознавства за європейським зразком сформувався тільки у ХІХ столітті. У цей час окреслено контент важливих питань, які сфокусували зусилля дослідників навколо історії та теорії музики, а саме визначення схожих та відмінних рис між національною та європейською традиціями. З'ясовано, що особливий внесок у становлення національної музикознавчої науки Китаю здійснив

Сяо Юймей, який розробив теоретичні концепції музикознавства, визначив організаційні та методичні положення щодо традиційних явищ, запровадив європейські принципи розвитку китайського музичного мистецтва. На основі теоретичного аналізу у розділі визначено ключові поняття дослідження. З метою усвідомлення змісту народно-інструментальної школи проаналізовано значення поняття школа та його дефініцій, а також дотичних до основного поняття явищ (виконавство, виконавська школа, народні інструменти). З метою усвідомлення функціональних та соціокультурних ознак народно-інструментальної школи, здійснено аналіз класифікацій музичних інструментів, на прикладі яких доведено багатофункціональність досліджуваного явища. На підставі проаналізованих дефініцій ключового поняття дослідження у роботі представлена його авторська інтерпретація.

Другий розділ дослідження «Історичні тенденції становлення та розвитку народно-інструментальної школи Китаю». Вивчення досліджуваного феномену охоплює період починаючи від початку ХХ століття та триває по теперішній час. Характерним етапом розвитку народно-інструментальної школи варто вважати середину ХХ століття, коли з'являються перші освітні заклади, навчальні посібники для інструменталістів, формується композиторська школа та створюється національний музичний репертуар, активізується діяльність творчих спілок та громадських мистецьких організацій, удосконалюється національний інструментарій, з'являються перші майстерні з виготовлення національних музичних інструментів. Серед історичних передумов в роботі окреслено аматорське музикування, збереження та розвиток народно-інструментальних традицій, удосконалення національних інструментів, передача виконавської майстерності, особлива роль та сприяння музичних організацій у подальшому розвитку народно-інструментальної школи, вплив західноєвропейської музичної культури, імплементація кращого міжнародного досвіду в музичну культуру Китаю, збереження національно-

культурної ідентичності шляхом популяризації аматорського, традиційного виду народно-інструментальної практики. Досліджено систему підготовки виконавців народно-інструментального спрямування через трансформацію освітньої національної мережі, методів та підходів до підготовки майбутніх фахівців, визначено види інструментальної підготовки за видами інструментарію та їх походження. Унікальністю музичної національної системи є відкриття освітніх програм для навчання виконавців на народно-етнічних інструментах (піпа, гучжен, гуцінь), що орієнтовані на збереження національних надбань, культурної ідентичності, видів традиційного інструментарію, становлення китайської композиторської школи, збільшення кількості виконавців на народних інструментах тощо. Таким чином, зазначені позитивні тенденції розвитку народно-інструментальної школи Китаю, підтверджують гіпотезу про європейський та національний вектори її розвитку з домінуванням останнього.

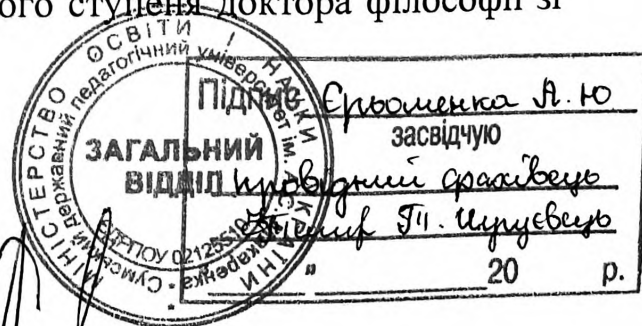
Третій розділ **«Концертно-виконавський аспект народно-інструментальної школи в Китаї»**. Серед унікальних культурних явищ, характерних традиційній та академічній музичній практиці, є розвиток банно-акордеонного виконавства як нехарактерного для китайської музичної традиції типу музикування. Цей інструмент західноєвропейської (акордеон) та слов'янської традицій (баян) стрімко увійшов у китайське соціокультурне середовище в середині ХХ століття та успішно розвивається як в народній, так і в академічній музичній культурі. Під час органологічного аналізу стародавніх язичкових інструментів типу шена та його різновидів доведено їх спорідненість з баяном-акордеоном за принципами звуковибудування та тембровими характеристиками. Саме асиміляція культурних традицій Сходу та Заходу в китайському культурному середовищі відіграли важливу роль у стрімкому розвитку нетипових музичних видів музикування, таких як баянно-акордеонне мистецтво. З'ясовано, що завдяки універсальності та портативності баяну (акордеону), інструмент користується широким попитом як в аматорському

середовищі, так і в академічних колах виконавців, композиторів та системі мистецької освіти. Обґрунтовано, що в результаті синтезу різних стилів, жанрів, виконавських практик, репертуару тощо, притаманних баянно-акордеонному мистецтву, виник, за І. Єргієвим, «змішаний стиль», який визначив подальший інтенсивний розвиток гібридних мистецьких напрямів. У китайській музичній культурі процес гібридизації відмічаємо у процесі збереження національної культурної ідентичності та збалансованим розвитком зовнішніх культурних традицій, що свідчить про синкретичний напрям розвитку народно-інструментальної школи. На основі музикознавчого аналізу творів китайських композиторів (Цзян Тянь, Ци Ванга, Іфей Чжао, Мао Цзюньхао, Лю Вубінь, Сінхуа Чжан) визначено «змішаний стиль» репертуару для народних інструментів, який розкривається у композиторській техніці, що органічно поєднує західні та національні традиції.

Загальний висновок щодо відповідності роботи встановленим вимогам.

Дисертація Чжу Сиси «Становлення та розвиток народно-інструментальної школи в Китаї: виконавство, освіта, національний репертуар» є ґрунтовним дослідженням і суттєво доповнює науковий доробок в цій галузі. Завдання, які поставлені в роботі виконані, а мета дослідження – досягнута. Матеріали публікацій охоплюють коло наукових проблем, які висвітлені у дисертації. Результати наукового дослідження мають інноваційний характер. Робота за структурою відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо написання дисертацій, а її автор Чжу Сиси заслуговує на присвоєння наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

Єрмоєнко А. Ю.